

Agendapunt : 11
Voorstelnummer : 04-30
Raadsvergadering : 21 april 2009
Naam opsteller : A.D. Zon
Informatie op te vragen bij : A.D. Zon
Portefeuillehouders : E. Trap

Onderwerp: huisvesting regionaal Historisch Centrum

Aan de raad,

Beslispunt:	<ul style="list-style-type: none">• In te stemmen met de voorgenomen verhuizing van het Regionaal Historisch Centrum• In te stemmen met de verhoging van het deelname tarief per inwoner naar ten hoogste € 3,82• De extra kosten via de Perspectiefnota op te voeren in de begroting 2010 en verder.
--------------------	---

1. Waar gaat dit voorstel over?

Verhuizing Regionaal Historisch Centrum Alkmaar van de Hertog Albrechtweg naar de Bergerweg te Alkmaar

Aanleiding en historische achtergrond

In 2003 werd de gemeenschappelijke regeling Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA) opgericht. Op dit moment zijn daar de volgende gemeenten bij aangesloten, met daarbij opgenomen het aantal stemmen: Alkmaar (10), Anna Paulowna (2), Bergen (4), Castricum (4), Den Helder (6), Graft-De Rijp (1), Harenkarspel (2), Heerhugowaard (6), Heiloo (3), Langedijk (3), Niedorp (2), Schagen (2), Schermer (1), Wieringen (1), Wieringermeer (2) en Zijpe (2). De stemverhouding is gerelateerd aan het aantal inwoners.

Bij de oprichting van de gemeenschappelijke regeling is de onderstaande taakstelling beschreven:

- De zorg voor en het beheer van de in de archiefbewaarpplaats berustende archiefbescheiden van de deelnemers (artikel 30 Archiefwet 1995).
- Het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de deelnemers voor zover deze niet zijn overgebracht (artikel 32 Archiefwet 1995).
- Het stimuleren van de lokale en regionale geschiedbeoefening en het daartoe aanleggen, beheren en bewaren van een zo compleet mogelijke collectie bronnenmateriaal op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.

Het gebouw waar het Regionaal Archief sinds 1992 is gehuisvest, is voorzien van een depot dat voldoet aan de eisen die de Archiefwet toentertijd stelde. Hoewel het huidige depot door de archiefinspectie nog niet is afgekeurd, heeft de inspecteur van de provincie Noord-Holland wel een aantal verbeterpunten opgegeven, die moeten worden uitgevoerd, omdat anders binnen enkele jaren een afkeuring volgt.

De belangrijkste verbeterpunten zijn:

- **Compartmentering**
Het opdelen van een archief in brandvrije compartimenten van 3000 strekkende meter archief is volgens de huidige regeling verplicht om de schade bij brand tot één compartiment beperkt te houden. Het Regionaal Archief beslaat nu ongeveer 7500 strekkende meter, verdeeld in twee compartimenten van respectievelijk 4500 en 3000 strekkende meter. Hiermee is het Regionaal Archief deels in overtreding. Om dit probleem op te lossen is plaatsing van een brandwerende wand, een gecompartmenteerde klimaatinstallatie en aangepaste licht- en beveiligingsinstallaties noodzakelijk.
- **Leidingen**
Tijdens de bouw van het huidige Regionaal Archief was het nog niet verplicht doorgaande leidingen buiten de depotruimte om te leiden. Door ervaringen elders stelt de provincie deze omleiding thans verplicht. Dit betekent een aanzienlijke ingreep.
- **De klimaatapparatuur**
De huidige apparatuur is berekend uitgaande van de buitencondities die toen golden, te weten bij een maximum temperatuur van 28°C. Vanwege de klimaatverandering in de afgelopen decennia zijn die eisen thans hoger. De huidige stand van de techniek is tevens aanleiding een efficiënter ontwerp te onderzoeken
- **Verrijdbare stellingen**
In de eerste helft van de jaren negentig zijn verrijdbare stellingen aangebracht, die niet voldoen aan de eisen van de provincie. Aanpassing van deze situatie is verplicht en betekent een aanzienlijke ingreep.
- **Verlichting**
Tijdens de bouw van het huidige depot was het nog niet verplicht om bij het verlaten van het depot de ruimte spanningsvrij achter te laten. Dit moet worden aangepast.

Naast deze bouwkundige aanpassingen is een uitbreiding van de capaciteit van het depot ook noodzakelijk. Het huidige depot zou volgens verwachting voor enige decennia voldoende zijn. De praktijk heeft uitgewezen dat die verwachting niet is uitgekomen omdat op dit moment, 17 jaar na de opening, het depot te klein blijkt te zijn.

De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- a. Het concept van een regionaal archief, waarbij meerdere gemeenten samen het probleem van de wettelijke opslag en beschikbaarstelling van hun archieven ouder dan 20 jaar oplossen, blijkt zo goed te voldoen aan de wensen, dat in de afgelopen jaren steeds meer gemeenten aansluiting hebben gezocht. Bij de start sloten zich zeven gemeenten aan. Inmiddels worden de archieven van zestien gemeenten beheerd. Daarmee beslaat het Regionaal Archief een werkingsgebied van ruim 420.000 inwoners, en mag het zich rekenen tot een van de middelgrote archieven van Nederland.
- b. Het vooruitzicht van het 'paperless office', al in de jaren zeventig voorspeld, bleek vooralsnog een mythe. De aanwas van papier is de laatste decennia niet afgenomen, maar eerder toegenomen. Deze aanwas is terug te zien in de toename van het aantal meters archief dat jaarlijks wordt overgebracht.
- c. Bovendien is halverwege de jaren negentig de overbrengingstermijn van overheidsarchieven teruggebracht van 50 naar 20 jaar. Dat heeft als gevolg gehad dat de afgelopen jaren 30 jaar extra archief is overgebracht.
- d. Ook is de aandacht voor het cultureel erfgoed steeds groter geworden, waardoor archieven extra opdrachten hebben gekregen van de overheid om meer particulier archief en collecties veilig te stellen en toegankelijk te maken voor het publiek. Deze meer publieksgerichte aanwinsten leiden niet alleen tot meer behoefte aan opslagcapaciteit, maar ook tot meer publieksactiviteiten.

Een veelgehoord geluid is dat digitalisering van archieven het niet meer noodzakelijk maakt dat archiefdepots worden uitgebreid. Dit is onjuist. Ook op dit moment werken vrijwel alle gemeenten nog met documenten op papier. Al deze documenten, en de documenten van de

afgelopen jaren, zullen nog moeten worden opgeslagen. Daarnaast wordt ook niet verwacht dat de meeste gemeenten al binnen enkele jaren geheel gaan werken met een digitaal gedocumenteerde organisatie. Voor het Regionaal Archief wordt dan ook een instroom van ruim 350 strekkende meter per jaar verwacht.

Niet alleen in de regio (Hoorn, Purmerend, Zaanstad, Haarlem, Amsterdam) zijn er mede daarom de laatste jaren nieuwe archiefdepots gebouwd. Ook in de rest van Nederland, van Arnhem tot Middelburg, van Leeuwarden tot Bergen op Zoom, zijn op dit moment bouwplannen voor archiefdepots of is onlangs nieuwbouw gerealiseerd.

Wel wordt voorzien dat na een groter aantal jaren deze gewenste omslag kan plaatsvinden, waardoor na de huidige uitbreiding geen verdere uitbreiding meer noodzakelijk zal zijn ten behoeve van papieren opslag.

De conclusie is duidelijk: het huidige depot voldoet bouwkundig niet meer aan de eisen en heeft onvoldoende capaciteit. Beide problemen zullen moeten worden opgelost, omdat anders niet meer kan worden voldaan aan de eisen die de Archiefwet stelt.

Onderzoek

In 2006 is de huisvestingsproblematiek door het bureau Royal Haskoning onderzocht. Daarbij stond vooral de vraag centraal of het ruimtegebrek kan worden opgelost door uitbreiding op de huidige locatie. Deze optie genoot voorkeur, mede omdat het huidige pand eigendom was van een aantal deelnemende gemeenten.

De conclusies uit dit rapport (bijgevoegd in bijlage 1)¹ waren:

- Uitbreiding van de archiefcapaciteit is noodzakelijk (van 1200 m² naar 1800 m² depot).
- Aanpassing van het bestaande gebouw is zeer ingrijpend en daarmee relatief kostbaar.
- Een oplossing voor 25 jaar is qua exploitatiekosten te verkiezen boven een oplossing voor 10 jaar.
- Exploitatiekosten zijn bij uitbreiding en aanpassing op de huidige locatie circa 20% hoger dan nieuwbouw.

Op basis van deze uitkomsten adviseerde het externe bureau om vanwege financiële en organisatorische redenen te kiezen voor nieuwbouw. Welke optie ook gekozen zou worden op de huidige locatie, het zou een suboptimale situatie blijven.

Deze gegevens leidden op verzoek van het Algemeen Bestuur van 29 november 2006 tot een aanvullend onderzoek², waar ook de effecten van digitalisering en de mogelijkheid van opslag elders op de capaciteitsbehoefte zijn meegenomen. Opnieuw bleek dat uitbreiding noodzakelijk is en dat het beste kan worden gekozen voor nieuwbouw elders.

Afwegingsproces: uitbreiden op de huidige locatie of verhuizen

Zoals aangegeven is het huidige depot in 2010 vol en voldoet het thans al niet meer aan de wettelijke eisen. De huidige situatie wordt door de provincie nog maar voor een overgangsperiode gedoogd. Om wel te voldoen aan de behoefte aan meer depotruimte en om ook te kunnen voldoen aan de wettelijk eisen is een aantal opties onderzocht.

¹ Bart Hueben (Royal Haskoning), *Regionaal Archief Alkmaar, Huisvestingsstudie*, november 2006. Behandeld in vergadering Algemeen Bestuur RHCA, d.d. 29 november 2006.

² De resultaten van dit onderzoek zijn gepresenteerd en besproken in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 27 september 2007.

De belangrijkste zijn:

a. uitbreiden op de huidige locatie

Een algemene omstandigheid bij de afweging is het gegeven dat het huidige onderkomen onlangs is verkocht aan een beleggingsmaatschappij, zodat een eventueel vertrek geen financiële gevolgen meer heeft voor de oorspronkelijke zeven gemeenten die voorheen eigenaar waren van het pand. Aan de andere kant geeft het gegeven van deze nieuwe particuliere eigenaar onzekerheid over de huurprijsontwikkeling in de komende jaren. Uit het bijgevoegde onderzoek van Haskoning van 2006 komt naar voren dat uitbreiding van het bestaande gebouw circa 20% duurder uitvalt dan realisatie van een nieuw archiefdepot elders. Met name vanwege de in de afgelopen jaren sterk gestegen bouwkosten is aan het bureau Complan te Eindhoven (het bureau dat de gemeente Alkmaar en de potentiële huurders begeleidt bij de herbestemming van de voormalige ambachtsschool) opgedragen de berekening te actualiseren en te onderzoeken of deze 20% ook thans nog klopt.

Daaruit kwam naar voren dat die conclusie nog steeds juist is.

Alleen al de uitbreiding van en de verplichte aanpassingen aan het huidige depot kosten volgens Complan 4,3 miljoen Euro. Dit bedrag zal de huidige huisvestingslasten aanzienlijk doen stijgen. Daarbij komt nog dat ook de huidige huisvestingslasten zullen stijgen vanwege de herziene berekeningswijze van de nieuwe eigenaar, vanwege een herziene verdeling van energie- en installatiekosten over de verschillende huurders. Het totaalbedrag aan huisvestingslasten zal in de bestaande situatie daarom aanzienlijk hoger uitvallen dan bij complete nieuwbouw, waarin met een totale investering voor het gehele depot van 6,5 miljoen Euro kan worden volstaan.

b. verhuizen naar diverse locaties in ontwikkeling

Naar aanleiding van de onderzoeken en de verbeterpunten van de archiefinspectie van de provincie is in samenwerking met de gemeente Alkmaar gezocht naar nieuwbouwopties. Meerdere locaties zijn bekeken, onder meer het combineren van nieuwbouw met de nieuwbouw van kantoren van het Hoogheemraadschap en een combinatie met bestaande gebouwen aan het Doelenveld en het Canadaplein. De betreffende panden bleken niet geschikt en/of beschikbaar. De voormalige ambachtsschool aan de Bergerweg 1 te Alkmaar kwam daaruit als meest geschikte optie uit de bus. Deze is als zodanig in december 2007 voorgelegd aan het Algemeen Bestuur.

c. verhuizen naar het cultureel cluster in de voormalige ambachtsschool

Aan het bureau Complan is toen opdracht gegeven te berekenen wat de kosten zijn van een archiefdepot met de gewenste netto-oppervlakte van 1800 vierkante meter, dat voldoet aan de eisen die de Rijksoverheid stelt. Deze berekening geldt voor elke locatie en is geheel afhankelijk van de bouwkosten. Deze berekeningen geven aan dat die bouwkosten in totaal € 6.500.000 bedragen.

d. Verhuizen naar een willekeurige locatie

Ook is onderzocht welke kosten zijn verbonden aan de verhuizing naar een willekeurige locatie elders. In die situatie blijven de kosten voor het bouwen van een archiefdepot gelijk, te weten 6,5 miljoen Euro. Daarnaast is door het genoemde bureau Complan berekend welke huurprijs zou moeten gelden voor een bij het depot te bouwen kantoor- en publieksruimte. Daarbij bleek dat rekening moet worden gehouden met een investering van € 1810 per vierkante meter, hetgeen leidt tot een huurprijs van € 140 per vierkante meter per jaar. Bij dit bedrag is geen rekening gehouden met de grondkosten. Alleen al dit bedrag is € 10 meer per vierkante meter dan de gemeente Alkmaar vraagt voor de kantoren in de voormalige ambachtsschool.

Om die reden is een mogelijke oplossing in de vorm van verplaatsing naar een nieuwbouwddepot achter de voormalige ambachtsschool uitgewerkt op grond van de volgende omstandigheden:

1. pand

- monumentaal en historisch, passend bij het imago van een historisch centrum;
- mogelijkheid voor een aangebouwd depot op het terrein;

- inrichtingsmogelijkheden (zowel voor kantoor als publiek) die voldoen aan de wensen;
- 2. ligging**
- nabijheid van openbaar vervoer (station op 150 meter afstand);
 - nabijheid van het stadscentrum (enkele honderden meters);
 - per auto gunstige ligging ten opzichte van randweg en P&R station;
 - op de looproute van station naar stadscentrum;
 - nabijheid van andere culturele en erfgoedinstellingen (onder meer het Stedelijk Museum en de Openbare Bibliotheek, die zich beide ook steeds regionaler presenteren en waarmee al samenwerking plaatsvindt);
- 3. synergie**
- de gemeente Alkmaar stimuleert de vestiging van andere gemeentelijke, regionale en provinciale erfgoed/cultuurinstellingen in het pand;
 - daardoor wordt samenwerking mogelijk, zowel inhoudelijk (door het gezamenlijk organiseren van educatieve activiteiten en publieksactiviteiten zoals tentoonstellingen, open dagen, lezingen) als ondersteunend (facilitaire zaken zoals gebouwenbeheer, beveiliging, catering, vergaderfaciliteiten, receptie). Met hetzelfde budget kan dan meer bereikt worden;
- 4. overig**
- een van de andere grote potentiële huurders is een provinciale cultuurinstelling die op dit moment al samenwerkingspartner is (zowel inhoudelijk als qua doelgroepen). Door gecombineerde huisvesting valt deze samenwerking uit te breiden. Ook stedelijke erfgoedinstellingen hebben interesse in huisvesting aan de Bergerweg en medegebruik van depotcapaciteit. Daardoor kunnen de exploitatielasten van het depot worden verlaagd;
 - de ligging en de mogelijkheden tot samenwerking met andere erfgoedinstellingen sluiten goed aan op de ontwikkeling die het Regionaal Archief en het archiefwezen in het algemeen hebben doorgemaakt de laatste jaren. Door de groeiende publieksbelangstelling voor geschiedenis, en de wens van de overheid om meer publieksgericht te werken, zijn archieven zich steeds meer gaan richten op een groter publiek.
 - Naast een nog steeds zeer snel groeiende aanwezigheid op internet leidt dit ook tot nieuwe en meer publieksactiviteiten. Mede daarom is een keuze voor de nabijheid van het stadscentrum een logische keuze.

Uitwerking

De meest geschikte optie betreft de huur van een nieuwbouw-archiefdepot achter de voormalige ambachtsschool (op de plaats van twee af te breken vleugels) gecombineerd met de huur van publieks- en kantoorruimte in het gerestaureerde hoofdgebouw. Beide delen zullen geheel naar de wensen van Regionaal Archief met elkaar worden verbonden.

Op die manier kunnen de werkplekken van de medewerkers in het hoofdgebouw worden ondergebracht, samen met de studiezaal en de expositieruimte. Nader wordt nog onderzocht in hoeverre de expositieruimten van de verschillende huurders zodanig met elkaar worden verbonden dat het expositiebeleid kan worden versterkt.

Inmiddels is ten behoeve van de herbestemming van de ambachtsschool een projectorganisatie ingesteld met een stuurgroep waarin de grote potentiële huurders (waaronder het Regionaal Archief) zitting hebben.

Duurzaamheid

De gemeente Alkmaar heeft het voornemen de aan te trekken architect mede te selecteren op basis van zijn ervaring met duurzame bouwprojecten. Zo zal er naar worden gestreefd het archiefdepot energieneutraal te bouwen en de restauratie van het hoofdgebouw voor wat betreft duurzaamheid te laten fungeren als een voorbeeldrestauratie. Daarvoor wordt overleg gevoerd met de betreffende Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)..

2. **Wat besluit de raad/wat krijgt de raad als hij "ja" zegt?**

Door in te stemmen met de voorgestelde verhuizing naar de locatie aan de Bergerweg gemeente Alkmaar, blijft de gemeente Bergen beschikken over een archiefbewaarplaats die voldoet aan alle eisen die de Archiefwet stelt.

De gemeente voldoet hiermee aan haar wettelijke verplichting.

3. **Waarom wordt dit onderwerp nu aan de raad voorgelegd?**

Dit onderwerp wordt nu aan de raad voorgelegd om het bestuur van de gemeenschappelijk regeling in de gelegenheid te stellen de opdracht tot aanpassing van het pand aan de Bergerweg te verstrekken en de verhuizing voor te bereiden.

4. **Wie heeft er allemaal met de beslissing van de raad van doen?**

Een dergelijk voorstel wordt aan alle besturen van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeente voorgelegd

5. **Waaruit bestaan de andere mogelijkheden om het doel te bereiken?**

N.v.t.

6. **Wanneer wordt de beslissing van de raad uitgevoerd, gerealiseerd en wanneer wordt de raad daarover gerapporteerd?**

Namens de raad heeft wethouder E. Trap zitting in het Algemeen bestuur van deze regeling en wordt hierdoor op de hoogte gehouden van de bouw en de voortgang van het project.

Wethouder J. Mesu is aangewezen als plaatsvervangend lid.

7. **Welke middelen zijn met dit voorstel gemoeid?**

Met ingang van het begrotingsjaar 2010 worden de deelnamekosten per inwoner aan de gemeenschappelijke regeling met ten hoogste € 1,57 verhoogd.

In 2010 stijgt het bedrag van deelname per inwoner van € 2,25 naar € 3,82.

Uitgaande van het huidige inwoner aantal ± 31.500 stijgt de totale bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling in 2010 van € 75.000 (begroting 2009) naar € 120.330

Een stijging van € 45.330 per jaar met ingang van 2010.

Dit betreft een autonome ontwikkeling aangezien er moet worden voldaan aan wettelijke eisen betreffende het archief en aangezien het een gemeenschappelijke regeling betreft.

Van de 15 deelnemers aan de gemeenschappelijk regeling wordt in 12 gemeenten de raad door het college positief geadviseerd over de betreffende nieuwbouw en de verhoging van het tarief. Van 2 gemeenten is dit nog niet bekend. Eén gemeente adviseert zeer waarschijnlijk niet positief.

De structurele verhoging van de kosten van maximaal € 45.330 per jaar met ingang van 2010 wordt als autonome ontwikkeling opgenomen in de perspectiefnota die in juni in de raad wordt behandeld.

8. **Waarom moet de raad dit besluit met deze mogelijke oplossing nemen?**

De raad neemt dit besluit om te voldoen aan de wettelijke verplichting tot het hebben van een gemeentelijke archiefbewaarplaats.

Bijlagen:

Bergen,

College van Bergen

R. Groninger,
Secretaris

drs. H. Hafkamp,
burgemeester